

مبانی تئوری موسیقی و سرایش

نگارش:
محسن خجسته حسینی

www.ketab.ir

۱۳۹۵

خجسته حسینی، محسن -
مبانی تئوری موسیقی و سرایش / مؤلف: محسن خجسته حسینی - مشهد:
جهاد دانشگاهی مشهد، ۱۳۹۵.
۱۱۶ ص:، جدول، پاریتون.

ISBN: 978-964-324-366-1

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه: ص. ۱۱۵
۱. سلفژ. ۲. موسیقی - آموزش. الف. جهاد دانشگاهی مشهد. ب. عنوان.
۷۸۱/۴۲۳ MT ۸۷۰ / ۳۲م ۲۲

www.ketab.ir

انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد

مشهد، میدان آزادی، پردیس دانشگاه، سازمان مرکزی جهاد دانشگاهی
ص. پ. ۱۳۷۶-۹۱۷۷۵ تلفن: ۸۸۳۲۳۶۷۳ مرکز پخش ۳۸۸۲۹۵۸۹
E-mail: info@jdmpress.com www.jdmpress.com

مبانی تئوری موسیقی و سرایش

نوشته‌ی محسن خجسته حسینی

واژه‌پردازی هاشمی نجفی / لیتوگرافی مشهد اسکر / چاپ و صحافی دانشگاه فردوسی

چاپ اول ۱۳۹۵ / ۱۰۰۰ نسخه

ISBN: 978-964-324-366-1

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۳۲۴-۳۶۶-۱

کلیه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است.

قیمت: ۱۰۰.۰۰۰ ریال

فهرست

۷	پیشگفتار.....
۹	۱. مفاهیم و کلیات.....
۹	۱-۱ ویژگی‌های صوت موسیقی.....
۹	الف. نواک (زیر و بمی) (Pitch).....
۱۰	ب. دیرند (کشش - امتداد) (Duration).....
۱۱	ج. شدت (دامنه) (Intensity).....
۱۱	د. طنین (رنگ - شیش) (Timbre).....
۱۱	۱-۲ حروف الفبای موسیقی (Note).....
۱۱	الف. سیستم هجایی.....
۱۲	ب. سیستم الفبایی.....
۱۲	۱-۳ اکتاو (هنگام) (Octave).....
۱۵	۲. خط موسیقی.....
۱۵	۲-۱ حامل (Staff - Stave).....
۱۵	۲-۲ کلید (Clef).....
۱۶	۲-۳ جایگاه کلیدها.....
۱۷	۲-۴ خطوط اضافه (تکمیلی - کمکی) (Leger lines).....
۱۸	۲-۵ جایگاه Do میانی در انواع کلیدها.....
۱۹	۲-۶ محدوده‌های صدایی انسان.....
۲۱	۲-۷ حامل مضاعف (بزرگ) (Grand Staff).....
۲۱	۲-۸ محدوده‌های صدایی انسان بر روی حامل مضاعف.....
۲۵	۳. نت و میزان.....
۲۵	۳-۱ نام و شکل نت‌ها.....
۲۶	۳-۲ قواعد نت‌نویسی.....
۲۷	۳-۳ مفهوم ضرب.....
۲۷	۳-۴ انواع وزن.....
۲۸	۳-۵ نحوه ضرب زدن.....
۳۰	۳-۶ انواع میزان.....
۳۰	۳-۷ عدد میزان، میزان نما، کسر میزان (Time Signature) (در میزان‌های ساده).....
۳۱	۳-۸ انواع میزان‌های ساده.....
۳۲	دروس وزن خوانی.....
۳۳	دروس دیدخوانی.....
۳۹	۴. سکوت و سرعت.....
۳۹	۴-۱ سکوت‌ها.....
۳۹	۴-۲ سکوت‌های بیش از یک میزان.....
۴۰	۴-۳ سرعت (Tempo).....
۴۱	۴-۴ تغییرات سرعت.....
۴۲	دروس وزن خوانی.....
۴۳	دروس دیدخوانی.....

۴۷	۵. نقطه مقابل
۴۷	۵-۱ نقطه مقابل نت یا سکوت
۴۸	دروس وزن خوانی
۴۹	دروس دیدخوانی
۵۰	۵-۲ الگوی ریتم نصف ضرب
۵۱	دروس وزن خوانی
۵۱	دروس دیدخوانی
۵۷	۶. تکرارها
۵۷	۶-۱ نشانه‌های تکرار
۵۷	۱. تکرار یک میزان قبل
۵۷	۲. تکرار دو میزان قبل
۵۷	۳. دولا خط تکرار - برگشت
۵۷	۴. ولت
۵۸	۵. داکاپو (Da Capo) از ابتدا یا از آغاز (ac)
۵۸	۶. دال سنیو (dal segno): از علامت یا از نشانه (as)
۵۹	دروس دیدخوانی
۶۱	۶-۲ الگوی ریتم یکونیم ضرب
۶۲	دروس وزن خوانی
۶۲	دروس دیدخوانی
۶۵	۷. ضدضرب و استاکاتو
۶۵	۷-۱ ضدضرب
۶۵	۷-۲ میزان ناقص
۶۵	۷-۳ استاکاتو (Staccato)
۶۶	۷-۴ متسو استاکاتو (Mezzo Staccato)
۶۶	۷-۵ استاکاتیسیمو (Stacatissimo)
۶۶	دروس دیدخوانی
۷۱	۸. خطوط منحنی و کاربرد آنها
۷۱	۸-۱ خطوط منحنی
۷۱	الف. خط اتصال (Slur)
۷۱	ب. خط اتحاد (Bind - Tie)
۷۱	کاربردهای خط اتحاد
۷۲	۸-۲ سنکوپ (Syncope)
۷۲	انواع سنکوپ
۷۲	الف. سنکوپ ساده یا مساوی
۷۲	ب. سنکوپ شکسته یا نامساوی
۷۳	دروس وزن خوانی
۷۳	دروس دیدخوانی
۷۴	۸-۳ الگوی ریتم یک چهارم ضرب
۷۵	دروس وزن خوانی
۷۶	دروس دیدخوانی
۷۷	۸-۴ الگوی ریتم سه چهارم - یک چهارم ضرب
۷۷	دروس وزن خوانی
۷۸	دروس دیدخوانی

۸۳	۹. میزان‌های ترکیبی
۸۳	۹-۱ تعریف
۸۴	۹-۲ انواع میزان‌های ترکیبی
۸۵	۹-۳ مقایسه وزن‌های ساده و ترکیبی
۸۵	دروس وزن خوانی
۸۶	دروس دیدخوانی
۸۸	۹-۴ تریوله (Triplet)
۸۸	۹-۵ سکستوله (Sextolet)
۸۹	دروس وزن خوانی
۸۹	دروس دیدخوانی
۹۱	۱۰. نشانه‌های تغییردهنده
۹۱	۱۰-۱ نشانه‌های تغییردهنده (صدا - شدت و ضعف - حالت)
۹۱	۱۰-۲ نشانه‌های تغییردهنده صدا
۹۱	دیز (Sharp - Diese) (#)
۹۲	بمل (Flat - Bemol) (b)
۹۲	دوبل دیز (Double Sharp - Double Diese) (x)
۹۲	دوبل بمل (Double Flat - Double Bemol) (bb)
۹۲	بکار (Natural - Becarre) (n)
۹۳	سُری (Sori) (s)
۹۳	کُرَن (Koron) (P)
۹۳	۱۰-۳ نت‌های آنارمونیک - مترادف - آنهارمونیک (Enharmonic)
۹۳	۱۰-۴ انواع نیم‌پرده
۹۳	۱. نیم‌پرده دیاتونیک
۹۳	۲. نیم‌پرده کروماتیک
۹۴	۱۰-۵ علائم غرضی - تصادفی (Accidental Signs)
۹۴	۱۰-۶ علائم ترکیبی - سرکلید (Key Signatures)
۹۵	۱۰-۷ نشانه‌های تغییردهنده شدت (حالات برونی) (Dynamic Markings)
۹۵	۱. نشانه‌های تغییر ناگهانی شدت
۹۵	۲. نشانه‌های تغییر تدریجی شدت
۹۶	۱۰-۸ نشانه‌های تغییردهنده حالت (حالات درونی) (Character)
۹۹	۱۱. دیدسرایی
۹۹	۱۱-۱ گام
۹۹	۱۱-۲ الگوی جاذبه اصوات
۱۰۰	۱۱-۳ تمرین‌های گام دوماژور
۱۰۲	دروس دیدسرایی (Cantati)
۱۰۸	دروس ضمیمه دیدسرایی
۱۱۵	منابع

پیشگفتار

این کتاب که با هدف آموزش مبانی تئوری موسیقی و سرایش جهت هنرجویان نوآموز موسیقی تدوین گردیده، علاوه بر مفاهیم مقدماتی تئوری موسیقی به آموزش نت خوانی می پردازد و در آن تلاش شده دروس با شیوه ساده و نظم منطقی، با دستاوردهای به روز آموزشی، بهره گیری از منابع متعدد و تجارب آموزشی، ارائه گردد تا در پایان دوره، هنرجو با پشتوانه ای غنی از نظر تئوری و نت خوانی، آمادگی ختن ساز مورد علاقه خود را آغاز نماید.

امید است این کتاب در آغاز راه آموختن هنر موسیقی، نقشی شوق برانگیز و تأثیرگذار داشته باشد.

شایان ذکر است بخش تئوری موسیقی از ابتدا تا انتهای کتاب به ترتیبی است که هنرجو مفاهیم آن را به سهولت فرا گرفته و توانایی پاسخگویی به تمرینات پایاد هر بخش را خواهد داشت.

در دروس دیدخوانی قبل از الگوی رت باید تعدادی دروس وزن خوانی گنجانده شده است تا هنرجو با ریتم جدید آشنا شده و پس از فراگیری آن، دروس دیدخوانی را تمرین نماید.

دروس دیدسرای در فصل ۱۱، باید به طور همزمان، از جلسات چهارم یا پنجم، بعد از اینکه هنرجو با نحوه ضرب زدن و خواندن نت ها آشنا شد، آموزش داده شود.

آموزش این کتاب برای یک دوره پانزده جلسه ای در نظر گرفته شده است که با نظر مدرس و شیوه تدریس، می تواند بین پانزده تا بیست جلسه متغیر باشد.

در اینجا شایسته است از استاد ارجمند جناب آقای سهیل امین زاده مدیر گروه موسیقی فرهنگسرای جهاد دانشگاهی مشهد به سبب راهنمایی های ارزنده شان، از استاد گرانقدر جناب آقای علی ساداتی پور که بعد از کتاب را طراحی کردند، از هنرمند گرامی سرکار خانم سمیه اختری به خاطر اجرای جلد و نیز از جناب آقای علی عارفی به جهت راستاری کتاب، سپاسگزاری نمایم؛ همچنین گرامی می دارم همراهی صمیمانه کلیه همکاران محترم فرهنگسرای جهاد دانشگاهی و مدرسین ارجمند، آقایان محمد همدانچی، افشین میرثابتی، محمد ضروری، محمد یوسفی و خانم ها عاطفه پارس و ملیحه اکبری مطلق که با نظرات ارزشمند خود مرا مرمون لطف خود قرار داده اند.

در پایان از همسر عزیز و مهربانم شیرین جاودانی که در مدت نگارش کتاب مشوق اصلی من بود، سپاسگزارم و این کتاب را به وی تقدیم می کنم.

لازم به ذکر است این کتاب به عنوان منبع درس "سلفژ و تئوری موسیقی" در فرهنگسرای جهاد دانشگاهی مشهد تدوین گردیده و محتوای آن از هر نظر توسط اساتید مجرب بررسی و تأیید شده است.

از کلیه خوانندگان و صاحب نظران گرامی درخواست می شود نظرات و پیشنهادات خود را به ایمیل اینجانب ارسال نمایند.

محسن خجسته حسینی

پاییز ۱۳۹۵

khojastehmohsen@yahoo.com